

Tudi starejši bi potrebovali tako izobraževanje, kot je ljudska visoka šola na Danskem

Dansko sem prvič obiskal že ob koncu gimnazijskih let (z ljubljansko folklorno skupino na gostovanju v Københavnu). Med študijem psihologije in pedagogike sem bil ob pomoči Mednarodne študentske organizacije več mesecev na študijski praksi v mestu Nykøbing in v Københavnu. Desetletja kasneje pa sem na Danskem v mestu Ry spoznaval folkehøjskole¹ – dansko šolo za življenje.

Danska izobraževalna posebnost in znamenitost ni namenjena poklicnemu usposabljanju, ampak »**usposabljanju za življenje**«. To je folkehøjskole,² v kateri večina izobraževalnih programov traja od 4 do 8 mesecev pozimi, poleti pa teden ali dva. Ti programi so namenjeni večinoma mladim ljudem od 18. do 23. leta, vendar pa vključujejo tudi študente drugih starosti. Nekateri šole imajo vrtce za starše z otroki. Imenujejo se po krajih, kjer stojijo. Nekateri so stare, druge novejši, majhne – za 30 študentov ali več sto, bogate in skromne, arhitekturni dragulji, kakršen je v Ryju. A **ni pomembna zunanost, ampak ozračje, ljudje**.

Te šole za življenje so vrt, kjer gojijo demokratične vrednote, dialog, miroljubnost; tu se učijo dati besedo vsakomur in poslušati tuje mnenje. V slovenskem prevodu je folkehøjskole ljudska visoka šola, vendar z edinstveno in izvirno posebnostjo, da je to **svobodna šola** brez ocenjevanja. Njena glavna naloga je širiti obzorja. Ni ne ocen ne izpitov, nobenega »guljenja«, je pa veliko pogovora, diskusije. Študenti imajo le eno dolžnost: prihajati morajo k pouku predmetov, ki jih sami izberejo (v Ryju izbirajo med 24 predmeti). Pa kaditi ne smejo in piti alkohola ter hoditi pijani naokoli.

Država ne predpisuje predmetnika, sestavljajo ga učitelji in študenti. **Šola je več kot kraj učenja, študenti in učitelji tu tudi živijo**, jedo, spijo, se zabavajo, spoznavajo drug drugega in se vživljajo v življenje v skupnosti. Rojevajo se ljubezni in prijateljstva. Danska pripisuje temu načinu ljudskega izobraževanja globok pomen: več kot zgolj širiti znanje in tehnične veščine med širšim prebivalstvom. Obsega celotno človekovo kulturno okolje in temelji na demokratičnem prepričanju, da **si nihče ne more lastiti pravice do absolutne resnice**, vsakdo ima pravico do besede.

¹ Mednarodna ljudska visoka šola Ry <https://www.ryhojskole.dk/international/>

² Glej The Association of Folk High Schools in Denmark in njihovo brošuro *The Danish Folkehøjskole* na povezavi <https://danishfolkhighschools.com/media/17399/16-the-danish-folkehøjskole-web-i-opslag.pdf>.

Ena od značilnosti je raznolikost predmetov, ki jih poučujejo. Glavnih usmeritev je šest: novinarstvo, glasba, umetnost, narava, filozofija in gledališče; v Ryju izbirajo med 24 predmeti. Poleg omenjenih so tudi predmeti s področja digitalizacije, turizma, družbenih ved, filma idr.³ Glavna naloga folkehøjskole je **razsvetljevati ljudi o temeljnih življenjskih vprašanjih**. To ne pomeni, da pouka ni treba jemati resno. Nasprotno: ker ni predpisane vsebine, izpitov, ocen in nadzora, temelji zgolj na prostovoljnosti in zavzetosti študentov ter sposobnosti učiteljev, da jih motivirajo. Glavno načelo folkehøjskole je, da sta uk in človekovo prizadevanje za izobrazbo namenjena življenju in ne obratno.

Študij posameznega predmeta razvija študentove sposobnosti, spretnosti ali znanje, ki pa ne zadoščajo, ko smo postavljeni pred temeljna vprašanja človeškega življenja, zato je treba znanje povezovati. Eden od temeljev danske ljudske visoke šole je, da nihče ne more zase trditi, da ima ključ do skrivnosti življenja. Edini način, da se ji približamo, je **medsebojni dialog**. Sprašujejo se:

- Kaj daje življenju pomen, kakovost?
- Kateri je glavni element v človeškem življenju, bistvo človeškega življenja?
- Kako postanemo mi sami, kakšen je odnos med menoj in drugimi v človeški skupnosti?
- Kako lahko živimo bolj resnično življenje?
- Kaj v vsakdanjem življenju pomeni, da imamo ljudje usodo drug drugega v svojih rokah?

Vsa ta vprašanja in razprave o njih v danskih folkehøjskole oblikujejo svojsko ozračje. Učitelji ne dajejo praktičnih odgovorov, le negujejo ozračje dialoga, kjer odgovori nastajajo. Študij so torej **vrata do osebnostne zrelosti in samospoznavanja**. Namen je pomagati študentom do modrosti o sebi in svetu.

Tudi pri nas je mnogo učiteljev, ki jim je biti učitelj življenjsko poslanstvo, ki spodbujajo (v težkih koronskih časih) otroke, dijake, študente, odrasle in starejše, da postanejo boljši ljudje. Šola raste ali pade z učiteljem, ne pa s pravilniki in »sistemskimi« rešitvami.⁴

Le želimo si lahko, da bi svobodne ljudske visoke šole nastale tudi kot omrežje za izobraževanje starejših.

Milan Pavliha, profesor pedagogike

³ Seznam vseh ljudskih visokih šol je dostopen na povezavi <https://danishfolkhighschools.com/folkhighschools>.

⁴ Besedilo je bilo deloma objavljeno v ZDUS plus, Reviji Zveze društev upokojencev Slovenije (št. 1–2/2022).